СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLVIII. Ч. 175. Джерзі Ситі, Н. Дж., понеділок, 29-го липня 1940. No. 175. Jersey City, N. J., Monday, July 29, 1940. VOL. XLVIII.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УСТАЛЮЮТЬ ПИТАННЯ ДЛЯ РЕЄСТРАЦІЇ ЧУЖИНЦІВ

ВАШИНҐТОН. — Ґенеральний соціцитор Френсиз Бидел скликав до Вашинґтону конференцію вищих почтових і іміґраційних урядників для вироблення остаточних плянів щодо реєстрації чужинців.

Ця реєстрація буде переведена між 27. серпня й 27. грудня. Захопить вона, як обчисляють коло півтора півчверта міліона чужинців, себто ненатуралізованих громадян.

Одною з перших проблем, яку мають вирішити зібрані урядники, це вирішення квестіонаря, себто збірки питань, які мають ставити реєструючимся чужинцям. Дальшою проблемою є вирішення місць, у котрих має відбуватися реєстрація.

Квестіонар буде обіймати відай 15 питань, при чому чужинці до 14. року життя мали би бути звільнені від деяких питань. Декотрі урядники пропонують, щоби допитуватися чужинців за їх відношення до Америки.

Уряд іміґрації остерігає перед людьми, що обіцюють зняти відтиски пальців, що є потрібне для реєстрації, за оплату. Уряд звертає увагу, що уряд не буде за це числити нічого.

Уряд звертає теж увагу на те, що за занедбання обовязку реєстрації наложено грошеву кару до 1,000 долярів і вязничну до пів року або обі кари.

ПРОПОНУЮТЬ ВЯЗНИЧНУ КАРУ ЗА ЗАНЕДБАННЯ ВІЙСЬКОВОГО ПОБОРУ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатський комітет для військових справ викінчив уже проєкт військового закона й приготовив його для дебати в повній палаті на вівторок. Він сподівається, що закон буде ухвалений з кінцем цього тижня.

Військовий комітет палати послів собі викінчував працю над проєктом Берка й Водсворта. Перед ним зявилися як свідки нюйорський посадник Ля Ґвардія й Овен Янґ, предсідник Американської Комісії Молоді, щоби поперти закон про загальну військову службу, а соціялістичний лідер Норман Томас, щоби заявитися проти неї.

Комітет палати послів постановив, щоби за занедбання обовязку зареєструватися до військового побору наложити кару вязниці до 5 літ й гривну в сумі 10,000 долярів.

Комітет далі зробив пропозиції щодо пенсій для вищих урядників, що мають керувати реєстрацією для військового набору.

КНУДСЕН ПРО ПОСТУП ОБОРОНИ КРАЮ.

ВАШИНҐТОН. — Вилйем Кнудсен, член Дорадної Ради Краєвої Оборони, подав конфиренції ґазетярів деякі важні факти про поступ оборони краю.

Заявивши, що ця поступає на кожному полі, він рівночасно остерігав край перед неоправданими сподіваннями. Він звернув увагу, що хоча край міг би продукувати 3,000 літаків у місяць, цеї продукції Америка не може сподіватися досягнути перед 1942. роком. Він сказав, що тепер продукція виносить усего 895 літаків на місяць.

Він теж остерігав перед думкою, що Америка може дати багато літаків для Анґлії; він каже, що Америка мусить виповнити своє власне запотребовання наперед.

З ПРЕЗИДІЯЛЬНОЇ КАМПАНІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар рільництва Волес, котрого Демократична Партія йменувала своїм кандидатом на уряд віцепрезидента Злучених Держав, заявив, що він незадовго зрезиґнує зо свого уряду, щоби посвятитися кампанії. Він каже, що він не хоче, щоби Адміністрація Поступу Рільництва („Ей-Ей-Ей") стала політичною машиною.

Тимчасом Вилкі, кандидат Републиканської Партії на уряд президента Злучених Держав, виробляв плян кампанії за здобуття голосів у південних стейтах.

НІМЕЧЧИНА РОБИТЬ ЗАКУПИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

НЮ ЙОРК. — Американські експортери кажуть, що Німеччина продала в краях латинської Америки ріжні товари, зобовязавшися доставити ці товари в жовтні. Сподівалася видно, що до того часу вона закінчить війну. Мовляв, не маючи вигляду на так скоре закінчення війни, вона мусить рятувати свої американські ринки закупном проданих товарів у Злучених Державах.

ДАЛІ УДОСКОНАЛЮЮТЬ ЛЕТНИЦТВО.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — На летничім майдані коло Вилов Ґров роблено проби з новим удосконаленим літаком системи автожіра. Машина потрафить підскочити на висоту 20 стіп і підноситися просто вгору й осідати просто вниз, без огляду на терен.

ГАВАНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ НА МЕРТВІЙ ТОЧЦІ

ГАВАНА (Куба). — Панамериканська конференція знайшлася в пятницю на мертвій точці, бо не могла знайти формули про загальну опіку американських держав над посілостями европейських держав в Америці, яка би вдоволяла всіх. Всяку пропозицію, яку роблено в тій справі, відкидала арґентинська делеґація як невдоволяючу.

Праця комісії для цеї справи здержувала праці всіх інших комісій.

СИЛЬНА НАЦІСТИЧНА ПРОПАҐАНДА ПРОТИ АМЕРИКИ В БОЛІВІЇ

Росел Портер, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", доносить з Ліми, Перу, що Німеччина веде проти Злучених Держав сильну пропаґанду в південно-американській републиці Болівії.

Пропаґанда розбуджує ненависть і страх до Злучених Держав, покористовуючися спорами між Злученими Державами й Болівією за нафту й довги.

СЛУХИ ПРО ДАЛЬШІ МИРОВІ ПЕРЕГОВОРИ

БЕРЛІН. — В німецьких достовірних джерелах далі кружляють вістки, що мирові переговори між Анґлією і Німеччиною не закінчені, а знаходяться на шляху до реалізації. Німецький уряд, як кажуть ті вістки, вислав Анґлії свої пропозиції, через шведського короля Ґустава. Ті пропозиції такі: 1) Британська Імперія буде далі існувати, але мусить усунутись від впливів на европейськім континенті; 2) Бувші німецькі кольонії в Східній Африці і Камерун мають назад повернути до Німеччини. Зате бувша німецька частина полудневo-західної Африки залишиться далі при анґлійській Полудневo-Африканській Домінії; 3) Бельґійське Конґо піде до Німеччини; 4) Німеччина ґварантує Анґлії поміч перед „жовтою небезпекою"; 5) Норвеґія залишиться провінцією Німеччини; 6) Бельґія разом зо своїм королем Леопольдом піде під протекторат Німеччини; 7) Німеччина на стало задержить при собі ту частину Франції, яку вона має нині в своїх руках, крім Парижу; 8) Нідерлянди підуть разом зо своїми кольоніями під протекторат Німеччини; 9) Італія дістане Адрійське побережжя, а також дістане вільну руку в діянні в Еспанії та Греції, однак під німецьким наглядом.

ЛОНДОН. — Офіційні анґлійські кола заявили, що про такі пропозиції нічого не знають.

АМЕРИКА ДОЗВОЛЯЄ РОСІЇ НА ВЖИТОК КОРАБЛЯ

ВАШИНҐТОН. — Американська морська комісія дозволила російському урядові зачартерувати американський нафтовий корабель для перевозу ґазоліни зо Злучених Держав до Сибіру.

Рішення комісії викликує багато коментарів з огляду на те, що вона відмовилася дати подібний дозвіл Еспанії й Японії.

Японський амбасадор зложив візиту Сомнерові Велесові, заступникові секретаря стейту. Кажуть, що візита відносилася до зарядження президента Рузвелта проти вивозу нафти й старого заліза зо Злучених Держав.

ПОСЛИ БАЛТІЙСЬКИХ ДЕРЖАВ БОЯТЬСЯ ВЕРТАТИ ДОМІВ

БЕРЛІН. — Заняття Балтійських держав, отже Литви, Латвії й Естонії, советською Росією, викликало клопіт серед їхніх урядовців заграницею. Дотеперішні заграничні посли згаданих держав бояться вертати домів, щоб не попасти в советську тюрму. Вони воліють лишитися на чужині як еміґранти. Литовський посол, Казис Скирпа, що перебував дома перед советською окупацією, втік до Берліна ще вчас. Таксамо, як звісно, втік туди бувший президент Литви, Сметона.

ПРОФЕСОРСЬКА СОЛІДАРНІСТЬ

НЮ ГЕЙВЕН, (Конн.). — З Анґлії прибувають в Америку нові втікачі. Прибули вони теж і до цього спокійного міста. Їх приняли на втримання професори університету Єйл. Між збігцями є 97 дітей і 23 жінок професорів університету з Оксфорд в Анґлії. Цікаве в тому випадку те, що дітей впущено до Злучених Держав на спільне візо, як дітей утікачів. Між дітьми є 39 нижче 6 літ життя, інші сягають 15 літ. Діти дуже гарно здисципліновані. На запит, вони відповідають, що їм не вільно сказати імя корабля, яким приплили. Такої мовчаливости вимагає від них военний закон Британської Імперії.

НІМЦІ ЗАПЕРЕЧУЮТЬ.

БЕРЛІН. — Німецькі власти катеґорично заперечили вістку, що вони погодились на автономію Бретонії.

ФРАНЦУЗЬКІ ДІВЧАТА ТРАТЯТЬ ПРАЦЮ В БЮРАХ

ВІШІ. — Новий французький режім хоче усунути дівчат від бюрової праці, а наказати їм шукати заняття дома. Отже вони мають вийти замуж, бути хазяйками й виховувати діти. Досі дівчата йшли за модою. Вони виходили замуж, працювали в бюрах так як їх чоловіки й не клопоталися дітьми, бо дітей не мали. Новий лад вимагає від жінок жіночих занять головно тому, що серед кризи мужчини потратили роботу.

БУДУТЬ ЛІКУВАТИ КОКЛЮШ ВИПАРАМИ ҐАЗУ

БЕРЛІН. — Довший час медичні кола студіювали явище, що діточий кашель коклюш („вупінґ коф") уставав скоро в дітей, що мешкали в околиці ґазових заводів по містах. У Липську заведено експериментальну стацію для дітей, навіжених коклюшом. Їх примістили в двох кімнатах, де складено мішки піску, вживаного для фільтрування ґазу. Діти бавилися тим піском і скоро приходили до здоровля.

З ПАН-АМЕРИКАНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ НА КУБІ.
У першому ряді сидять начальники делеґацій Бразилії, Болівії й Арґентини.

АНҐЛЬО-НІМЕЦЬКА БОРОТЬБА ЗАГОСТРЮЄТЬСЯ

ЛОНДОН. — Анґлійські звідомлення признаються, що німецькі літаки завдали анґлійським кораблям тяжкі втрати. Ці літаки напали на ґрупу анґлійських кораблів, що плили під конвоєм і раз по раз бомбардували їх. Кораблів було 21. Німецькі бомби так добре влучали, що з тих кораблів вкоротці пять пішло на дно, а пять було тяжко ушкоджених. Крім літаків брали участь у нападі також німецькі малі торпедові лодки. Анґлійські кола признають, що тепер нема сумніву, що ці напади на анґлійські пристані і кораблі мають за завдання ослабити Анґлію економічно і недопустити до неї сирівців. Німеччина при помочи літаків бльокує Анґлію, а Анґлія при помочи кораблів бльокує Німеччину.

Водночас анґлійські звідомлення подають, що анґлійські літаки далі нападають хмарами на німецькі военні бази і завдають їм поважні шкоди.

ҐІБРАЛЬТАР БОМБАРДОВАНИЙ.

ЛЯ ЛІНЕА (Еспанія). — Анґлійська морська твердиня на Сердземнім морі, Ґібральтар, була знов тяжко бомбардована італійськими літаками. Від детонацій вилітали в Ля Лінеї з вікон шиби. Бомби вбили 4 особи і кількох ранили.

РИМ. — В Римі кружляють поголоски, що вкоротці Еспанія вступить до війни по боці держав осі. Її безпосередною ціллю буде заатакування Ґібральтару і відобрання його назад для Еспанії.

АНҐЛІЙЦІ СХОПИЛИ РУМУНСЬКІ КОРАБЛІ.

БУКАРЕШТ. — Румунське міністерство маринарки заявило, що анґлійські военні кораблі взяли в полон три румунські кораблі, наладовані матеріялами, що підлягають бльокаді. Як відомо Анґлія недавно заявила, що всі европейські пристані буде бльокувати. Румунські власти відгрожуються, що з черги захоплять анґлійські кораблі, які ще плавають по Дунаю.

В румунських офіційних колах слідне пригноблення, а то тому, що Ґітлер не запросив румунських міністрів на сніданок, коли вони їздили до нього по прикази, що далі робити. Це уважають у Румунії кепським знаком. Румунська преса перестерігає своїх громадян, що треба сподіватись від держав осі вироку, від якого нема апелю.

ЛІҐА НАЦІЙ УПОКОЇЛАСЬ В БОЗІ.

ЖЕНЕВА. — Головний секретар Ліґи Націй, француз Авеноль, повідомив ті держави, які ще формально належать до Ліґи Націй, що він резиґнує зо свойого становища, бо внаслідок біжучих подій його становище не має жадного реального оправдання. Знавці кажуть, що цею резиґнацією Авеноль припечатав існування Ліґи. Інші знавці кажуть, що Ліґа вже давно померла, а резиґнація Авеноля це останній цвях у її труні.

АНҐЛІЯ ГОТУЄ ФРАНЦУЗЬКІ КОРАБЛІ.

ЛОНДОН. — Анґлійська адміраліція пристособлює до военних завдань ті французькі военні кораблі, які вона відібрала франції. В тій цили вишколюються вже анґлійські вояки, а також готують для тої цілі французьких моряків, які зголосять свою готовість боротись з німцями, під проводом голови французького комітету, ґенерала де Ґоля, що заповів боротьбу з німцями до кінця.

РОСІЯ ПІДДЕРЖУЄ КИТАЙЦІВ.

ЧУНҐКІНҐ. — Після того, як анґлійці під напором японців згодились замкнути шлях через Бурму, яким йшли военні матеріяли для китайського уряду в Чункінґ, советська місія заключила торговельний договір з китайцями і обіцяла їм доставляти военні матеріяли зо свойого боку.

СОВЄТИ НАТИСКАЮТЬ НА ФІНЛЯНДІЮ.

ШТОКГОЛЬМ. — Совєти вимусили на Фінляндії те, що тепер зможуть пересилати своє військо і военний матеріял через фінську територію до своєї военної бази в Ганґо. Побоюються, що Совєти будуть далі натискати на Фінляндію і тепер вони готові знайти в Фінляндії менший опір, ніж рік тому. Заходи Совєтів у Фінляндії не знаходять у Німеччині жадного відгуку, так начеб з боку німців Совєти мали повне одобрення того, що роблять.

ФРАНЦІЯ ЗАПИТУЄ АМЕРИКУ.

ВІШІ. — Французький уряд вислав офіційний запит до уряду Злучених Держав Америки, в якім питається, що буде робити Америка, на випадок, якби якась третя европейська сила заатакувала французькі кораблі в французьких посілостях у західній гемісфері, зокрема в Мартиніці та Західних Індіях? Дотепер французький уряд ще не дістав відповіді.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holodays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ МОЖЛИВИЙ СПІЛЬНИЙ ФРОНТ?

Ініціятори панамериканської конференції в Гавані скликали міністрів заграничних справ усіх американських републик у тій цілі, щоби там виробити плян однодушного військового, економічного й політичного фронту всіх цих держав проти запосягань поза-американських держав.

Які саме заміти мають деякі поза-американканські держави супроти Америки, це ще не зовсім ясно. А специяльно не відомо, чи справді котрась з тих держав має на Америку кольоніяльні наміри, себто бажання дістати якусь землю в Америці в своє безпосереднє посідання. Одно вже є певне, що Німеччина має бажання розвинути свою торговлю з південно-американськими републиками й усунути з тих держав конкуренцію Злучених Держав. Знаємо це зо зовсім авторитетного жерела, бо зо заяви Вальтера Функа, німецького міністра державної господарки, перед чужинецькими кореспондентами в Берліні. В цій заяві Функ зажадав від Злучених Держав не менше й не більше, лише здержання від вмішування в німецьку торговлю в краях латинської Америки.

Заява Функа приходить якраз підчас панамериканської конференції, коли там власне розглядають між іншим питання економічного відношення. Якраз у той самий час, як Функ видавав свою заяву в Берліні, представник Арґентини в Гавані виступив проти проєкту Злучених Держав завести збірну опіку над посілостями европейських держав в Америці. Цим Арґентина розкрила факт, що так звана західна півкуля, чи як її називають Новий Світ, не є одноцільною одиницею, в військовім, економічнім чи політичнім згляді. Є це збірка держав, які зо собою не погоджуються, які мають ріжні форми правління, ріжні військові сили, ріжні національні походження, ріжні політичні думки. Як звичайно, кожна така ріжниця викликує упередження, зависти, навіть ненависти. Зліплювати якусь цілість при таких умовинах незвичайно важко.

Що правда, існують певні спільні небезпеки, які вказують державам на потребу спільної політики. В даному випадку цею небезпекою є загроза інвазії з боку неамериканських держав. Та завість до військової чи господарської сили, упередження до національно чи культурно ріжних людей, ба навіть сама господарська конкуренція відганяє на задний плян бажання спільної оборони. Декотрі держави в Америці в почутті своєї слабости супроти великої сили Злучених Держав можуть пробувати шукати заради не у всеамериканській єдности, а в трактування з котроюсь поза-американською державою, що хоче мати в Америці свої посілости. Це могло би виглядати на зраду Америки, одначе це так виглядає лише зо становища Злучених Держав, а не зо становища такої держави, для котрої може не робити ріжниці, чи над нею буде панувати якась поза-американська держава, чи Злучені Держави.

У нормальні часи це не було би ще так зле. В критичні часи однак такий брак єдности може наробити багато шкоди, бо не бачучи можливости завести єдність добровільно, дехто може забажати завести її імперіялістичним себто насильним способом.

ЗАКОН ПРО РЕЄСТРАЦІЮ ЧУЖИНЦІВ

Реєстрація всіх чужинців у Злучених Державах пічнеться 1. вересня цього року, як заявив головний державний соліцитор, Френцис Бирдлі. Чужинці прибувші на сталий побут, мають зареєструватись до кінця цього року. Хто прибув на тимчасовий побут і буде тут 1. вересня, мусить зареєструватись у вересні, якщо думає оставати тут більше як 30 днів.

Закон відноситься до усіх чужинців, без ріжниці походження, котрі мають поверх 14 років життя. Чужинця до 14 років життя мусить зареєструвати його родич або правний опікун і від них не вимагають відтиску пальців. Однак кому мине 14 літ, то мусить особисто реєструватись і дати відтиск своїх пальців. Реєстрацію переводитимуть на кожній пошті у Злучених Державах, та інших місцях, які будуть призначені. Точні подробиці будуть проголошені як скоро Департамент Юстиції їх виробить.

Головний соліцитор Бирдлі завізвав чужинців кооперувати з урядом, а саме реєструватись зараз по 1. вересня. Заявляючи в промові по радіо дня 7. липня, що це охоронить чужинців шануючих закони від переслідування, він звертає увагу, що реєстрація і відтиск пальців не ставить пятна ані ворожого настрою до тих чужинців, що є льояльні Америці. Він говорив: „З мене брали відтиск пальців як з кожного, хто вступав до армії чи фльоти підчас світової війни. Тисячі вірних громадян добровільно дають відтиски своїх пальців сьогодні у Краєвім Слідчім Бюрі. Відтиск пальців це модерний спосіб ведення рекордів ширшого загалу, коли ходить про точність. Це одинокий спосіб повної ідентичности людини.

„Закон не зміняє настрою уряду Злучених Держав до негромадян. Злучені Держави трактуватимуть усіх тут перебуваючих негромадян як гостей. Реєстрації чужинців вимагаємо не лиш для ідентичности, але і для охорони їх власних інтересів у тяжкі часи. Нажаль, є деякі чужинці нельояльні Америці, що не хочуть зжитись з нами, але вживають нашої свободи слова і преси для виклику заколоту чи бунту. Таких будемо придержувати, але будемо глядіти, щоби льояльні чужинці не терпіли за горстку нельояльних".

Підписуючи той закон 29 червня, президент Рузвелт висловив подібні почування, а саме: „Більшість тутешніх чужинців це люди прибувші сюди, що вірять у принципи американської демократії і вони варта її та мусять мати повну охорону. Було би лихом якби, в курсі цеї порядкової процедури, хтось з льояльних чужинців підлягав терпінням".

Інші приписи закона вимагають, щоби кожний чужинець, родич чи правний опікун чужинця, до пять днів писемно доносили властям про кожну зміну мешкання, подаючи новий адрес. Хто приїхав на тимчасовий побут, мусить повідомляти комісаря про місце свого побуту що три місяці.

Хто знехтує приписи закона, той підлягає таким карам: Коли чужинець, родич або опікун занедбає чи відкажеться від реєстрації і відтиску пальців, буде караний гривною не більше $1,000, або арештом не більше шість місяців, або обома карами. Так само покарають того, хто пофальшує реєстрацію будь яким способом. Такого чужинця можуть теж депортувати, якщо не мешкає тут повних пять літ. Коли чужинець, родич чи опікун чужинця не донесе про зміну своєї адреси, буде караний гривною не більше $100, або арештом не більше 30 днів, або обома карами. Головний прокуратор може здержати депортацію, хто нічим не прошкодився за останні пять літ і якщо через депортацію може терпіти його тут мешкаюча родина або родичі.

Уряд виробляє питання, на які треба буде відповісти при реєстрації. Закон каже, що записки мусять бути тайною і доступні лиш тим особам, уповажненим комісарем за згодою головного прокуратора. В радіовій промові, головний соліцитор Бирдлі сказав на оборону чужинців таке: „Мусимо памятати, що подавляюча більшість це льояльні люди. Багато роками тут живе, мають родини, причинились до зросту нашого краю і тут зжились. Існують природні причини чому чужинці не стали громадянами. Вони можуть бути неграмотні або без знання англійської мови; не можуть відповісти на натуралізаційні допити, або звичайно відкладають справу. Деякі бояться піти до суду навіть для зміни громадянства. і н ш и м тяжко зрікатись рідного краю, де виросли і до котрого відчувають свої привязання.

Дальші подробиці процедури реєстрації і відтиску пальців проголосить Департамент Юстиції перед 1. вересня, коли програма буде викінчена. До завідування реєстрацією іменовано Е. Ґ. Гарісона, адвоката з Філядельфії.

Загальна Рада — ФЛІС.

ЧЕРВОНА МОСКВА ДОКІНЧУЄ ДІЛО ПЕТРА ПЕРШОГО

Колиб хто тому пять років був сказав, що Сталін піде старими стежками Петра Першого, то йогоб висміяли були як маняка, „зоольоґічного" націоналіста, та взагалі, людину, що мало має змислів. Бо так московська комуністична пропаґанда була затьмила очі й слух всім; бо так велика частина т. зв. ліберальної інтеліґенції в Европі та Америці приняла новий московський лад як щось найбільш шляхотного, що могла випродукувати московська душа.

Кажуть, що Петро Перший оставив вже будучи в конвульсіях на смертельному ліжку тестамент, в якому вказав напрямні політичні лінії московським царям. Ніхто не знає, чи цей тестамент-заповіт був ориґіналом чи тльки фальсифікатом. Перша його поява була подана в німецькому перекладі в 1757 р., отже 27 літ по смерті Петра Першого. Його мав відписати французький амбасадор.

Але річ не в тому, чи це був ориґінальний тестамент чи сфабрикований, але справа в тому, що кожній московський цар старався його реалізувати. Всі вони, щебо за 200 літ по Петрі Великому, не зуміли доконати того.

Зусилля секретаря комуністичної партії.

Реалізувати цей заповіт піднявся грузин Йосиф Сталін. Перед ним, як перед Петром Першим, представлялася одна проблєма: захопити Балтик та Чорне море для московської торговлі та потуги. Ціла Скандинавія включалася також в Петрів плян.

Дальшою ціллю Петра Першого було опанування Босфору та Дарданелів, бо за ними, на південь, як тепер, лежать багаті Індії.

В параґрафі 8. Петрового тестаменту, читаємо: „Ми мусимо стало поширювати наші границі, на північ по Балтику й на південь по Чорному морі". В 9. пар. стоїть: „Ми мусимо посуватися в напрямі Константинополя та Індій. Цей, що буде мати ці посілости, буде справжнім володарем світа".

„Спричинювати заколоти"...

„Маючи це на увазі — читаємо дальше в тестаменті, — „ми мусимо спровокувати заколоти... Ми мусимо приспішити упадок Персії; якщо можливо, відновити давні торговельні звязки з Левантом через Сибір та продертися до Індій, які є шпіхлірем світу. Раз опинившися там, ми зможемо розпоряджати англійським золотом".

3. пар. тестаменту є короткий та наскрізь модерний: „Не треба стратити найменшої нагоди, щоб не брати участи в аферах та сварках Европи, а головно в Німеччині, яка нас прямо зацікавлює".

Згідно з 4. параґрафом Петрового тестаменту: „Польща мусить бути поділена. Владу треба перекупити грошем та так здеморалізувати виборчі зібрання, щоб впливати на вибір короля. Ми мусимо зорґанізувати свою власну партію („пята колюмна" — ред.), післати свої війська та знайти такий претекст, щоб вони могли остати там на стало. Якщо сусідні держави будуть протестувати, ми мусимо злагіднити їх відданням певної частини території".

Параґраф 5. передбачує акцію советської дипльоматії в осені 1939. р.: „Ми мусимо забрати територію від Швеції (Фінляндія!) так, щоб вона нас перша заатакувала; тоді будемо мати причину на її стале підбиття".

Параґраф 7. є присвячений Анґлії: „Ми мусимо обережно держати наші торговельні союзи з Анґлією, бо вона найбільше потребує наших продуктів для своєї фльоти, й в тому самому часі може бути дуже потрібною в розвитку нашої власної фльоти. Ми мусимо вивозити дерево та другі продукти в заміну за її золото".

Параґраф 13. передбачує, що має статися на випадок загальної війни: „Якщо Швеція буде нашою, Персія знищена, Польща підбита, а Туреччина упокорена, коли наші армії будуть обєднані, а Балтик та Чорне море в посіданні нашої фльоти; тоді ми зможемо почати секретні увертюри скорше у Версаю, а відтак у Відні, в справі поділу з ними панування над світом.

„Якщо наші пропозиції будуть приняті, а так мусить бути, бо з ними так мусимо зручно співпрацювати, тоді зужиємо одного партнера для знищення другого. Доконавши того, Росія буде тоді в посіданні не тільки цілого сходу, але найкращої частини Европи".

„Росія повинна загарбати Францію...

Говорячи про наступ московської фльоти з Архангельська та з Чорного моря, цар-деспот так продовжує в завішанні: „Опановуючи Середземне море та Атлянтник, наші війська переїдуть Францію з одної сторони, коли тимчасом Німеччинна буде побіджена другими (з півночі). Якщо ці держави будуть в наших руках, решта Европи легко впаде без боротьби в наше ярмо".

Найбільшою журбою Петра була московська армія. Про неї він писав: „Вона все має бути на воєнній стопі, а жовніри повинні бути войовничі та в добрих условинах".

Заглада цивілізації.

Нема найменшого сумніву, що Сталін виконує тепер заповіт Петра Першого. Використовуючи европейську війну, той смертельний змаг між Анґлією та Німеччиною, московська гієна крок закроком посувається на північ, захід і південь. І коли Німеччина й Анґлія ляжуть обі знищені модерною війною, на руїнах Европи завиє тоді московський хижак, й щойно тоді буде кінець европейській цивілізації та культурі.

БОЛЬШЕВИЗАЦІЯ І МОСКОВЩЕННЯ БАСАРАБІЇ І ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ

„Ізвєстія" з 3. липня подають перші описи окупації цих земель червоною армією та світлини ріжних зборів та демонстрацій з цеї нагоди, між іншим і світлину таких зборів на головній площі в Чернівцях, де якийсь панок в большевицькім кашкеті та високих чоботах вихвалює перед досить ріденьким натовпом міського шумовиння та кількох селян зігнаних з близьких околиць добродійства советського ладу.

На другій світлині досить нечисленна демонстрація з кількома прапорами та портретом Сталіна.

Дописи кореспондентів з Чернівців та деяких місцевостей Басарабії змальовують шабльоново й досить неймовірно „радісне захоплення населення", з яким воно зустрічало відділи червоної армії. Як в балтійських державах так і тут тіж самі жінки, що витають з „полевими квітами" червоноармейців, тіж самі селяни побіч шляху, що захоплюються „непереможним" виглядом советських повзів і цілої червоної армії, тіж самі старі люди, які виявляють своє захоплення тим, що дожили до визволення з ярма румунського уряду кнапіталістів і дідичів, та питають, чи у них буде також так добре як в СССР.

Це „захоплення" населення большевики п о с п і ш а ю т ь справді підтримати „переданням до ужитку працівного населення" маєтків пограбованих у великої земельної власности. В більшості місцевостей поутворювано вже місцеві „совєти". Значна частина населення, а навіть селяне, тікають в панічнім, а поза тим дуже добре зрозумілім, страсі перед добре відомими „добродійствами" советського ладу поза Прут вглиб Румунії.

Про долю української інтеліґенції та визначніших громадських діячів тим часом нічого невідомо. Треба припускати, що майже всі вони врятувалися вчасно перед московською навалою. принаймні нікого зних „Ізвєстія" тим часом не згадують. Українських інтеліґентів, охочих співпрацювати з москвинами на Буковині та в Басарабії, очевидно не знайшлося; досвід Галичини їм очевидно вистарчив. Зрештою для демаґоґії з українською „культурою" большевики мабуть вже часу досить не мають. До тогож Буковина є властиво додатком до Басарабії російської традиції і „культуру", якої советська преса старанно підкреслює. При допомозі місцевого захожого населення поспішає москосвська влада вибудувати тут, на південнім кордоні України, фортецу справжнього московського духу. З Басарабії та Молдавської Автономної республики буде сотворено мабуть тринадцяту Союзну Республику. **К. В.**

Йосиф Юрій Король.

ТО БУВ ЗЕМЛЯК

(1)

— Завтра зриваємо брескині! — сказав містер Кляс Нікамп, як вернувся зі свого восьми-акрового саду.

— А не моглиб ми підіждати ще один день? — спиталася жінка несміливо. Бо вона хотіла завтра піти до міста.

— Не можна! — відповів чоловік рішучо. — Брескині мягенькі. Колиб ми спізнилися лише один день, брескині перестигли би. Тоді я за них не дістав би багато. А то була би шкода, цього року дуже гарно зародило.

Нікамп і його жінка були родом із Голяндії. Мали невеличку фарму в Мішиґенській окрузі Отава, в славній „бресканевій смузі", недалеко містечка Голянду, коло чотири милі від озера Мішиґен. З фарми ледви що могли вижити, зате сад їм усе приносив гарний заробок, нераз більший, нераз менший. В 1904. році врода була дуже гарна. Дядько Нікамп рахував, що принесе найменше 150 долярів із акру, а може й більше.

Дядько Нікамп був дуже ощадний, а сусіди навіть уважали його скупарем. Та тим трохи робили йому кривду. Був він радше скупий, коли йшло про інших, а щедрий був для себе самого. Показалося це також у серпні 1904. року, коли брескині вже були пообривані, поскладані до кошів і кошиків і приготовлені до відправи до Шікаґо.

— Поїду до Шікаґо, мамо, — сказав коротко жінці.

— А що там роботимеш? — спиталася здивована жінка.

— Відвідаю братанича Гакена. Він іще тому кілька літ відвідав був нас, а я і досі не був у нього з гостиною. При тому поступлю до нашого комишіонера, хочу довідатися, чому дістаємо за брескині все так мало.

— Коби лише тобі там яке нещастя не пригодилося, — перестерігала його жінка. — Знаєш, що велике місто, то леговище злочину. Вважай, тату!

— Таж я не дитина, — відповів чоловік трохи сердито. — Знаю досить добре анґлійську мову, щоби розмовитися. Зрештою в Шікаґо є також наші земляки, які заопікуються мною, коли того буде треба.

Дядько Нікамп уже давно мріяв, щоби колись поїхати до Шікаґо. Чув ріжні дива про те місто та тішився, що може матиме там яку приємну пригоду. Відвідає братанича лише от так, щоби заїхати до нього та не платити за готель.

Мистер Нікамп відїхав. Із Голянду до Шікаґо недалеко. Приїхав за дня. Зліз на 63-тій вулиці й легко допитався до братанича Тена Гакена, який жив у Інґлевуді. Другого дня відвідав комишіонера. Т а м довго не потішився. На питання, чому не дістає більше за брескині, комишіонер подав йому дві причини.

— Поперше, ви маєте лише невеликий сад. Великим доставцям залізниче підприємство дає рабат від достави. Тому вони можуть продати брескині дешевше, а ми вам не можемо платити більше, ніж їм.

— Таж таке влада повинна би заборонити! — викликнув містер Нікамп огірчено.

— Воно заборонене, — відповів комишіонер — та що з того. Таж знаєте, що наприклад нафтовий трест лише завдяки рабатам зміг побороти суперників. А цього року не можу вам платити навіть стільки, як минулого року, бо багато ліпше зародило. Тамтого року в цілім краю зародило було менше ніж трицять міліонів бушлів б р е с к и н ь. Цього року буде більше ніж сорок міліонів бушлів.

Містер Нікамп дістав за свої брескині трохи менше, як дванацятьсот долярів. То вже була найнижча оцінка. Він тішився, що дістане більше, а тепер так розчарувався, що постановив гостину скоротити й відїхати вже на другий день.

Поїзд відїздив аж пізно пополудні, одначе Нікамп розпрощався з братанком уже рано. Сказав, що перед відїздом хоче ще собі місто трохи оглянути.

Сидів у поїзді залізниці Савт Сайд, розглядався крізь вікно по місті. Нараз зірвався, начеб електрична іскра пробігла його тілом. Чийсь невідомий, одначе приємний голос за його плечима промовив кілька голяндських слів.:

— Hoe gaat het, mijn vriend? (як ся маєте, мій приятелю?).

То був земляк! Фармер дуже зрадів, бо після довгого часу знову почув приємний звук рідної мови. Щоправда досить визнавався в анґлійщині, та вона була для нього чужа. В Шікаґо було йому як на чужині: крім братанича з ніким не поговорив собі по голяндськи. Зрадів, як побачив незнакомого, пристойно, одначе не вибачливо зодягненого, що йшов просто до нього. Незнакомий повторив голяндське поздоровлення та не чекаючи на запрошення сів собі біля Нікампа.

— Я зараз пізнав, що ви земляк, — пояснив Нікампові. — Нас голяндців є тут у Шікаґо горстка. Це просто наче свято, коли чоловік стрінеться із земляком. Ви голяндець, правда?

— Кляс Нікамп із Голянду в Мішиґені, — представився фармер.

— В тій околиці вдаються гарні бресквині, — сказав незнакомий.

(Кінець буде).

СТАЄ НА СУД.

Едвард Делядіє, б у в ш и й премієр Франції, має станути на суд за свою поведінку в війні з Німеччиною. Йому закидують, що він довів край до військової катастрофи.

З ДНЯ

ВОЄВНИЧІСТЬ АНГЛІЇ.

Здавалосяб, що Англія, опинившись самою в обличчі держав осі, повинна похапцем приняти пропозицію Гітлера і замиритись. Гітлер так гарно і приманливо говорив на адресу Англії. Він казав, що ніколи в життї собі того не бажав, аби нищити Англію. Навпаки, він все шанував Англію і хотів з нею жити в згоді. І тепер на думку, що прийдеться йому розторощити Англію, йому робиться сумно. Отже нащо Англії воювати? Чому не погодитись? Він нічогісько від Англії не домагається. Навіть не робив натяку на колонії. Миру, тільки миру, хотів Гітлер від англійців і простягав руку до згоди.

Водночас він погрожував, що коли Англія цю пропозицію відкине, зле з нею буде. Він не лишить каменя на камени. Все знищить до тла.

БУДЬ ТУТ ЧЕСНИЙ.

„І будь тут чений. Що за торг би був чудесний, а та дич бє по зубах", скаржився вовк (з „Лиса Микити") на кобилу, що замість продати лоша, тріснула йому між очи. Подібно мусів почуватись Гітлер, коли міністер Галіфакс, замісь приняти пропозицію, сказав, що Англія буде боротись до кінця.

Чому в обличчі цеї справді великої небезпеки Англія рішилась далі боротись? На це в газетах подають ріжні пояснення. Одні кажуть, що Англія почувається дуже сильною і думає, що виграти для неї війну не є вже такою неможливою річчю. Інші приписують дуже шляхотні мотиви, мовляв, вона не хотіла годитись з німцями коштом малих, поневолених німцями держав, як Норвегії, Голяндії і Бельгії, а також коштом Франції. Ще інші кажуть, що вона не хоче годитись з Гітлером тому, бо не вірить його мирним пропозиціям. Гітлер, коли треба, вміє солодко говорити. Хіба не говорив він солодко перед першим розбором Чехословаччини і не казав, що коли дістане судетських німців, нічого більше від нікого не захоче? Говорив і присягався, а кілька місяців пізніше він захопив цілу Чехію і Словаччину. Він те саме пляную зробити з Англією, кажуть деякі люди. Англійці волять з ним боротись до кінця тепер, а не опісля, коли вони розпустять армію і здемобілізують себе.

ЩОСЬ У ТІМ ПРАВДИВЕ.

Здається, що найбільше правди має в собі третя думка, опісля перша, а найменше друга. Англія не хоче годитись з Гітлером, бо йому не вірить. Також вона думає, що всетаки вона має певні шанси виграти. Може ті шанси і малі, але вони є. Колиж вона замириться з Гітлером тепер, то вона всеодно буде на ласці в Гітлера і він кожної хвилі буде міг її роздавити.

Англія має довіря до своєї мілітарної сили. Вона тепер обернулась у сильну твердиню. Її міста, пристані, села, густо натичані протилетунськими гарматами. Її береги укріплені цементовими сховками і мов частоколом обсаджені тяжкими гарматами. Її прибережні води засіяні мінами. Крім того по тих водах хмарами переплівають англійські военні кораблі, яких дотепер війна знищила мало.

І ЩО З ТОГО?

Але що з того, що Англія так знаменито приготована до оборони? Припустім, що вона зуміє відбити німецькі наступаючі сили. Чи зможе вона з черги сама наступати на Німеччину? А коли не, може, то як вона може сподіватись перемоги? Кожному відомо, (це ствердив офіційно сам премієр Чорчіл), що самою обороною війни виграти не можна. В війні треба наступати, щоб розбити ворога. Чорчіл обіцяв що прийде час, що Англія буде наступати. Але як саме, він не сказав?

ТОТАЛЬНА ВІЙНА.

Нинішня війна є тотальна. Себто, в ній беруть участь не лиш вояки, але ціле населення, робітники, фармері, бизнесмени, вчені, всі кляси суспільности. Всі ті кляси мусять точно і вірно виконати те завдання, яке накладає на них нація.

Це значить, що щоб осягнути найвищий рівень боевої сили нації, кожний громадянин мусить бути здисциплінований і льояльний до своєї влади, не менше від вояка на фронті. Це далі значить, що поламання дисципліни поза фронтом і всякий вияв нельояльности до влади є рівнозначні дезерції на фронті і втечі перед ворогом. В остаточнім висновку це значить, що в тотальній війні можна рахувати виключно на своїх власних громадян, напоених одним спільним патріотичним духом і любовю до одної цілі.

ДАЛЬШІ ДЕДУКЦІЇ.

Розумуючи в той спосіб, англійці приходять до висновку, що Гітлер в своїй тотальній війні може найвище рахувати на повну льояльність своїх власних людей, себто німців. Він не лиш, що не може рахувати на льояльність підбитих народів, але мусить числитись з тим, що ті народи в середині будуть йому шкодити. Вони будуть шкодити по фабриках, по копальнях, по залізницях й інших комунікаціях, по хліборобських заведеннях. Він не лиш не матиме з них користи, але мусітиме держати біля них багато своїх власних людей, аби їх невтралізувати.

Це значить, що головний тягар тотальної війни таки звалиться на німецький нарід, на німецького вояка, німецького робітника, селянина, підприємця і т. д. На далеку мету німецький нарід висилиться, думають англійці. Так як висилився він в часі минулої війни.

ПРОДОВЖЕННЯ ВІЙНИ.

Тому англійці хотілиб продовжити цю війну якнайдовше. Чим довше вона проволікається, тим більше шансів є на вигру, думають вони.

Англійці самі теж томляться. Але вони рахують не лиш на свою працю, але й на працю 130 міліонової американської нації, яка помагатиме їм у їх зусиллі. Також рахують, як це було вже згадано, на бойкот, получений з саботажем, тих народів, що тепер знайшлись під пануванням німців. В тій цілі англійці визнають тепер ріжні чужі уряди і комітети, та посилають на Францію літаки з пропагандними летючками.

Є багато даних думати, що війна дійсно потягне довго. Такої довгої війни бажає собі також Сталін, але з інших причин: він хоче, щоб західні держави мордували себе до цілковитого перетомлення, а тоді на їх руїнах він запровадить свої комуністичні „уряди".

Насміваються з Николи Теслі, що він недавно проголосив, що готов відкрити урядові Злучених Держав тайну „луча смерти", який стопить літакові мотори на віддаль 250 миль. Одначе забувають, що д-р Тесля це той, що одержав Нобелеву нагороду в фізиці та є одним з найбільших електричних винахідників теперішньої хвилі. Тому його не можна зачисляти до ексцентриків, що засипують уряди „винаходами" в часі війни.

КАНДИДАТИ РЕПУБЛИКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ В КАРИКАТУРІ.

НЕВДЯЧНІСТЬ ДЛЯ ПРИБРАНОГО КРАЮ

Ґазети зареєстрували відвезення до федеральної вязниці в Луисбурґу в Пенсилвенії, Мозеса Л. Аненберґа, котрого федеральний суд у Шікаґо засудив на три роки вязниці за податкові обманства. Федеральний прокуратор закинув Аненберґові, що він літами цілими обманював федеральний скарб фальшивими податковими викасами або й занедбанням відсилати викази до податкових властей. Ці обманства дійшли до таких розмірів, що навіть не можна було устійнити суми. Лише за р. 1936 затаїв Аненберґ податків на суму 1,217,296 дол. До цього він признався у часі розправи і тому суддя видав дуже лагідний присуд, бо дав йому лише 3 літа вязничної кари. Він має 63 роки життя і, як буде добре справуватися, може вийти на пароль уже по році кари. Крім тієї суми, до котрої Аненберґ признався, що завинив федеральному скарбові ріжних податків і кар на суму яких десять міліонів дол. Дорогою загоди він зобовязався заплатити разом вісім міліонів долярів.

Часописі подають згідну опінію, що є це найбільший обманець податковий у Злучених Державах, який досі коли-небудь існував. Аненберґ контролює корпорацію, якої маєток обчисляють на 12,000,-000 дол. На нього звернули увагу вже давно, але не могли його приловити, бо він контролював ґенґстерські організації в ріжних містах, головно в Шікаґо, а ті знову мали вплив на ріжних міських та федеральних урядовців і тому обманства тягнулися літами.

Хтож то є отой Аненберґ і звідки він прийшов до такого маєтку, а ще дивніше, до такої сили? — Це власне зразок, як в Америці може дійти до багацтва спритний чоловік, без огляду на походження. Аненберґ прибув до Америки малим хлопятем разом із своїм батьком-іміґрантом зо Східної Прусії. Його батько почав збирати речі, викинені „на смітник", і почав „похатну торговлю. Оце „педлєрство" і „джонк" дали йому підставу існування. Малий Мов продавав газети на вулицях Шікаґа й помагав батькові. Хлопець був справжнім безнесовим талантом. Почав і сам видавати газетку з виказом виграних ставок на кінські перегони. Газета виходила в Філядельфії і почала поширюватися насамперед в підземеллі, як от ще й тепер існує незаконна льотерія по великих містах. Передплавники газети стали рівночасно грати „в коні" і при її допомозі Мозес зорганізував ріжні „рекітірські" підприємства, які приносили йому міліони. Гроші дають чоловікові силу. Таксамо й Аненберґ користав з неї. Не вдоволявся здобутими міліонами, а пустився ще на обман. Він мав уділи в ріжних видавництвах, головно спортових, продавав доми й парцелі; організував заклади й ставки на перегони. При таких операціях повно нагоди до обманств. І він користав з нагоди. Край, який дав захист бідному батькові перед переслідуванням і синкові нагоду до життя й маєтку, став предметом його махінацій і визиску. Він не почувався до вдячности супроти прибраної батьківщини, противно, він їй відплачувався найгірше.

Вестбрук Пеґлер, що розсліджує кримінальні вчинки в ріжних робітничих організаціях, звернув увагу і на Аненберґа. І так короткими, завважами схарактеризував його затії:

„Ніякий біґот, що проповідує ворожнечу до краю з вуличних скринок; ніякий промовець проти американської системи, ні навіть самий Фриц Кун із своїм Бундом не міг бути більшим ворогом для жидівської раси в Америці, як Мозес Аненберґ. Він міг стати взірцевим прикладом приличности і вдячности для Америки, але якраз того всього йому недостає".

АРЕШТУВАННЯ ВИЗНАЧНИХ КОМУНІСТІВ У ВІННІПЕҐУ

У суботу, 6. липня, між 5. а 6. годиною рано федеральна кінна поліція в Вінніпеґу, на приказ з Отави, зробила наскок на помешкання визначних комуністів і їх арештувала та відставила до вязниці в Гедінґлі, під Вінніпеґом.

Передовсім було арештовано цілий штаб комуністичного щоденника „Народна Газета", а то начального редактора Матвія Шатульського та співредакторів Лисеця і Стефаницького та Антона і Андрія Білецьких; цей останній був теж шкільним радним. Арештовано теж бувшого міського радного Н. Колісника, Прокупчука, Дубна а також Віра (Вивюрського), редактора замкненого часопису в англійській мові „Мід-Вест Клеріон", Мічі Шаґо, провідника безробітних до Отави в 1935 р., а також Била Роса та ще інших. Комуністичний посол до манітобської леґіслятури Джеймс Литерик десь утік і сховався, а управитель комуністичної преси Іван Навізівський, арештований тому 3 тижні, разом з міським радним Яковом Пеннером, старається безуспішно через свого адвоката вийти з вязниці на волю на підставі „габеас корпус". Внаслідок арештування цілого штабу комуністичного органу „Народна Газета", цей часопис перестав виходити. Крім арештувань поліція забрала книжки, листи, папери і ріжні документи з комуністичних канцелярій, а головно Запомогового Робітничого Товариства в Робітничім Домі. Поліція твердить, що це товариство оставало під контролею комуністичної партії і було головним колектором гроша по Канаді на комуністичні цілі. Також зробила федеральна поліція наскок на комуністичну молочарню, що зовіться „Народня Кооператива", де мали заняття самі комуністи. Арештовані комуністи, як говорять, мають бути відставлені до таборів для інтернованих на цілий протяг тривання війни. Кажуть також що по війні мали би бути відставлені до країв, з котрих прибули до Канади, по уневжненню їх горожанських паперів. Поліція, як кажуть, одержавши рекорди Робітничого Запомогового Товариства, буде переводити слідство, щоб охоронити гроші тих, що не знали дійсних цілей цеї запомогової організації. Разом з комуністами арештовано також провідників релігійної організації „Свідки Єгови", яку недавно проголошено нелеґальною організацією. Ця організація з релігійного огляду осуджує війну. Майно комуністичних організацій як і „Свідків Єгови" є тепер в руках урядового сторожа ворожого майна Вестерн Тростс.

ВЕНДЕЛ ВИЛКІ

републиканський кандидат запізнається з фармерською справою.

ЗАБЕЗПЕКА ПЕРЕД СМЕРТЮ ВІД ГРОМУ

Літо. Громовиці на денім порядку. Кожного дня читаємо про смерть від громового удару. Треба пригадати собі старі способи ратунку або забезпеки перед смертю від грому.

Громи бють у високі дерева на полі. Не шукаймо захисту під деревами. Радше стіймо на полі, де захопила громовиця. Коли довкруги тебе бють громи, сядь, а навіть положися на землі. Хоч невигідно це, та хосенно. Коли маєш у руці якесь залізо, відкинь його. Воно притягає грім. Головно залізні дручки небезпечні. Коли ти в хаті, тікай від машини до шиття в часі бурі.

Але не страхайся грому, як гремить. Коли ти обережний, нема чого боятися. Рідкі є випадки удару грому без причини. У хаті сповняй звичайну роботу, але не йди до ванни, до „синку", не купайся під тушом. Там метал, залізо. Таксамо не грай на пяні, ані не стій побіч нього. Повно металевих струн вони електризуються.

Професор Олександер МекАді, метеорольоґіст Гарвардського університету, склав такі загальні засади на охорону перед громом:

1. Коли темно, а ти на дворі, пробуй сховатися в хату, може в печеру.

2. Не стій під деревом, як це вже загально звісне.

3. Не стій у дверах хати, шопи, стодоли, ані при комині, де може бути продув.

4. Не зближайся до прапорових стовпів, до залізник колів у плотах, до металевих линв, на яких розвішують білля. Не привязуй худоби до плотів з заліза.

5. Коли буря захопить тебе в авті, не стій на горбі ані під деревом.

6. Коли лискавка знищить електричну злучку („фюз") у трамваю, не тікай. Сиди спокійно, поки не перейде. Малий вибух електрики не шкодить.

Коли лискавка появиться, а за нею вдаряє грім, ти не можеш знати, звідки це йде. Не конечно згори вділ. Часом здолу до гори, деколи поземо, по поверхні летить грім. Часом іде кругом, згори на землю і з землі в хмари. Це триває одну секунду, отже не можна голим оком схопити, що це є. Тому то також бувають дуже примховаті та химерні удари грому.

ЗАСУШЕНА КРОВ — НОВИЙ ВОЄННИЙ ПРОМИСЛ

З вибухом війни англійське міністерство здоровля розпочало проби над новим відкриттям, а це над засушуванням крови для вжитку ранених жовнірів у шпиталях. Тепер уже прилюдно оголошено, що проби дали добрий вислід. Кров засушують у порошок і переховують в капсулках в ріжних медичних осередках й шпиталях. Цю кров називають засохлою плязмою. Коли до неї додати води, вона відживає наново і її можна вживати для переливання в жили раненої людини.

Досі, коли хто жертвував свою кров для переводу в жили хворої людини, знав, що його кров може бути доброю лише на три тижні. Тепер винайдено спосіб, як усунути червоні тільця крови, а білий плин перемінити на молочно-білий порошок. Його можна переховувати в безконечність. Цей винахід незвичайно важний при операціях, бо лікар не мусить ждати, аж хтось змилосердиться і дасть свою свіжу кров для пацієнта, але має готову спорошковану кров кожної хвилини.

Американський Червоний Хрест у Вашингтоні розпочав уже організацію цілого корпусу людей, що готові дати свою кров для военних цілей. Головні американські лікарі відбувають уже конференції, якби перевести таку організацію. Треба наперед поробити відповідні підготовні кроки, щоб не змарнувати цінного „военного матеріялу". Наперед треба придумати відповідні підготовні начиння та кімнати, дальше заголосити прилюдно за добровольцями для дарунку крови й придумати спосіб її розсилки до шпиталів та медичних осередків.

Чотири останні роки відділи Червоного Хреста доставляли „цілу кров" від добровольців до шпиталів для вжитку цивільних осіб. Тепер, коли вже відкрили, як порошкувати кров у плязму, діяльність Червоного Хреста в цій ділянці може бути поширена і можна буде діставати постійно засоби крови для ратунку жовнірів. Червоний Хрест може буде збирати кров в Америці й висилати її літаками в Европу для переливання хворим. Але є й другий плян, а це приготовити цілий штаб знавців, як консервувати кров і висилати її до Англії. Там можна знайти крови доволі і не треба її пересилати з Америки.

АНГЛІЙСЬКИЙ ЖОВНІР ПРОБУЄ АМЕРИКАНСЬКИЙ КРІС.

Красавиця Елейн Кенеді, що збирається до конкурсу краси, з нагоди відкриття мосту в Нарагенсет Бей, в Ровд Айленді, оглядає гармату на Форті Ветерил.

Микола Вільшаницький.

ЩО ТАКЕ ФІЛЬОСОФІЯ

„Фільософія" слово грецьке — значить по нашому — „любов мудрости". Кажуть, що вжив цього слова вперше грецький мудрець Сократ (470—399 до Хр.), який не величався тим, що вже мудрість має, але казав, що — мудрости і правди тільки шукає. Слово фільософувати означає: змагати до знання, шукати знання без ніяких користей, — отже фільософ це була спершу людина, що любила мудрість і змагала до неї, а фільософія це була жадоба мудрости та знання. Завдання її — витворювати погляд на світ та на життя.

Початком кожної фільософії, як на це вже вказували у старовині грецькі фільософи Платон (427—347 до Хр.) та Арістотель (384—322 до Хр.), є здивування. Перед кожним новим явищем, якого відразу не розуміємо, ми стаємо й дивуємося. Дивуємось передусім тому, що воно нове й нам чуже. Але надходить хвилина, коли світогляд, який ми собі засвоїли, мимохіть, чи під впливом традиції, (передання від батьків), чи під впливом усяких поваг, учителів, приятелів, уже нас не може задоволити. Тоді ми знову дивуємось тому, що досі було щоденне та відоме. Отже таке дивування супроти того, що було буденне та відоме від віків, і є початком фільософії.

Чим багатше розвивається наш образ світу через наукові досліди, тим більше ми дивуємось. Давні загадки про відношення духа та матерії, про можливість, межі й цілі пізнання, питання про моральне призначення людини, про суть мистецтва та його значіння для нашої культури — все це домагається конче відповіді. А далі — устрій збірного життя людей відношення одиниці до громади, до загалу, відношення політики й моралі, міжнародні відносини народів, погляди цілого людства у відношенні до держави й народу — все це викликає в нас глибоке фільософічне дивування й силує нас над усім цим думати та роздумувати.

Фільософія — стара, як старе — саме людство. У Сократа фільософія це було — змагання до мудрости, в його учня Платона фільософія це — наука про чисті поняття („ідеї", думки), а в Арістотеля, третього великого старовинного фільософа, фільософія це те саме, що наука! Та вже Арістотель відокремив був тзв. „першу фільософію", що займалася самим „буттям як таким" та шукала „перших основ та причин".

Пізніші християнські фільософи означували фільософію так, як греки, з деякими додатками. І так, св. Іван Дамаскин пояснював, що фільософія це — любов мудрости й додавав, що правдива мудрість це — Бог, отже любов Бога це правдива фільософія; фільософія це — наслідування Бога, до Бога наближає людину тільки знання, мудрість, праведність і святість.

В середньовічні головною наукою була теольогія (наука про Бога), до якої спливали всі науки. А тодішня фільософія тільки впорядковувала та доказувала релігійні правди, тимто її опісля й називали „наймичкою теольогії".

Пізніше, в новітніх віках, на фільософію мала великий вплив математика (наука про величини, їх властивости і форми). Фільософи старалися тоді здобути такий світогляд, що його основи були б такі певні та такі очевидні, як математичні правди. І так, нідерляндський фільософ Барух Спіноза (1632—1677) старався „ґеометричною методою" (способом) збудувати фільософічну систему (уклад). Німецький фільософ Иммануель Кант (1724—1804) шукав у людському умі основ математичного природознавства. Його критична система мала раз на все устійнити межі людського пізнання. І в системі Канта були зародні такої фільософії, що не держалась ніякого досвіду. Така фільософія, що не держалася ніякого досвіду, розвинулась пізніше — в німецького фільософа Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля (1770—1831) особливо. Тоді було всіло фільософам у голову, що вони, без огляду на досвід, можуть рішати про правду й неправду. Тоді то фільософія навіть у природознавстві хотіла мати останнє слово. Траплялося навіть таке, що відкидали докладно помічені та доведені речі, коли лише вони не підходили під абстракцію (відорвані, уявні міркування) фільософів.

Та наука довела, що речі, явища та закони мають свою стійкість без огляду на міркування фільософів. Ще більше: саме ті речі, явища та закони є основою, на якій фільософія може будувати свій світогляд. Науки, що описують явища у природі і в людській свідомості та спираються на досвід та доказ, перемогли зовсім таку фільософію. Всі науки позаріджувалися із практичних потреб. Біда навчила людину думати і працювати. Розум дуже важна зброя в боротьбі людини за існування. Наука опанувала сили природи і зробила з людини могутнього велитня.

Одначе, без огляду на це, сама наука не спроможна дати нам погляду на світ і на життя, такого погляду, що задоволив би наше почуття й нашу волю, які чейже творять суть нашої природи та є джерелом нашої життєвої сили. Це може зробити — фільософія.

Колись фільософи думали, що світогляд можна збудувати власною думкою, не дбаючи про висліди праці поодиноких наук. Фільософія була тоді гордою „царівною наук", що з висоти свого трону постановляла, що варта праця природознавства та інших наук. Але ті часи вже давно минули і, мабуть, уже ніколи не вернуться. Тепер фільософія далеко скромніша, — вона пояснює тепер зміст знання та життя й дає тільки нові спонуки нашій волі. І хоч окремішні науки й покепковують собі з фільософічної спекуляції*), хоч ніяка фільософічна система не вдоволяє нас довший час, людина фільософує і все буде фільософувати — і фільософія не переживеться ніколи.

І тепер, у наших часах, у часах буйного розвитку науки й техніки, знаменитий англійський математик, Бертрант Расел з великим хистом та з успіхом фільософує про всякі речі — про щастя, про суспільний устрій, про виховання, про подружжя й мораль — і згадує у своїх глибоких творах про поневолення українського народу, — це треба з вдячністю пригадати. — Безперечно Бертранд Расел це один з найбільших сучасних фільософів.

Якже фільософи означують тепер фільософію? За німецьким фільософом Вільгельмом Вундтом (18—1920) фільософія, це — загальна наука, що лучить пізнання подрібних наук у вільну від суперечностей систему, — що збирає докупи наші пізнання та творить із них погляд на світ та на життя. А інший німецький фільософ, Вільгельм Єрузалем (1854—1923), каже, що фільософія це праця нашої думки, вона лучить щоденні досвіди й висліди наук у вільний від суперечностей та гармонійний, узгіднений світогляд, який задовольняє потреби нашого розуму та вимоги нашого чуття.

Отже всяка фільсофія це — теорія, наука світогляду.

Фільософію ділять тепер звичайно на теорію та критику пізнання — досліджує джерела, метафізику — займається дослідом буття, матерії, духа, етику — науку про моральні цінности, та естетику — науку про відчування краси та значіння мистецтва.

*) Спекуляція, латинське слово — бажання пізнати речі й явища без огляду на їх практичність.

КУХОННЕ НАЧИННЯ НА ЛІТАКИ. Англійський уряд потребує алюмінюма на будову літаків. Отже англійські ґаздині дають урядові кухонне начиння. На світлині: урядничка переглядає пожертвоване начиння.

ЦІСАРЕВА ЗИТА ПОСЕЛИТЬСЯ В ОТАВІ

ОТАВА, (Канада). — Прибувша перед кількома днями до Ню Йорку бувша австрійська цісарева Зита й її діти мабуть осядуть в Отаві. Тут уже є Юліяна, донька голяндської королеви Вільгельміни. Вона купила собі дім і 10 морґів городу. До її товариства прийде ще Зита. Вона теж хоче купити дім, як упевнюють торговці реальностями.

ТАРЗАН, ч. 64. У незнаний світ.

Малу лодку спущено на водні филі. „Вйо звідси!" — закомандував провідник.

Поволі лодка прямувала до дикого незнаного побережжя. Яка доля її чекала цього Джейн не знала.

Але й не дбала про те. Вона тепер була переконана, що Тарзан був стрчений для неї раз на все.

І так, коли осліплений Тарзан натужував свої очі на море, його улюблена Джейн відпливала в простори, в яких він не міг її нічого помогти.